

HOSPODÁŘSKÁ KRIZE PODSTATNĚ ZVÝŠILA OBAVY LIDÍ Z NEZAMĚSTNANOSTI.

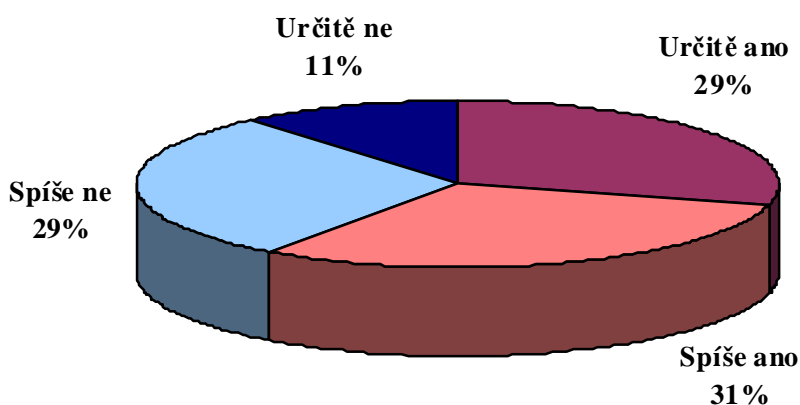
Letos v březnu se o ztrátu zaměstnání obává podstatně více lidí než ve stejné době vloni. Nezaměstnanosti se obává 60 % ekonomicky aktivních občanů ČR. Obavy z nezaměstnanosti významně souvisí s nejvyšším dokončeným vzděláním, s vykonávanou profesí, věkem, materiálním zázemím i politickou orientací občanů. Současného systému podpor a sociálních dávek jako motivačního prvku k práci se zastává 30 % občanů.

Citované výsledky pocházejí z výzkumu STEM provedeného na reprezentativním souboru obyvatel České republiky starších 18 let, který se uskutečnil ve dnech 2. – 9. března 2009. Respondenti byli vybíráni metodou kvótního výběru. Na otázky odpovídal rozsáhlý soubor 1276 občanů ČR.

Obavy lidí z nezaměstnanosti sleduje STEM pravidelně již od roku 1993. Pro dosažení větší objektivity a vypovídací schopnosti dat jsou do vyhodnocení výzkumu zařazovány odpovědi všech dospělých občanů ČR kromě důchodců, kteří již zpravidla strach ze ztráty zaměstnání nemají. Letos v březnu byla otázka zjišťující obavy lidí ze ztráty jejich místa položena opět. Ve srovnání s předchozími lety je nyní vidět jasný posun: obavy z nezaměstnanosti dnes tíží 60 % lidí, což je o 10 procentních bodů více než vloni. Žijeme v době finanční a hospodářské krize a lidé se pochopitelně mnohem více než dříve bojí o svou práci. Zcela bez obav o ztrátu zaměstnání je přibližně každý desátý člověk.

"Obáváte se Vy osobně nezaměstnanosti?"

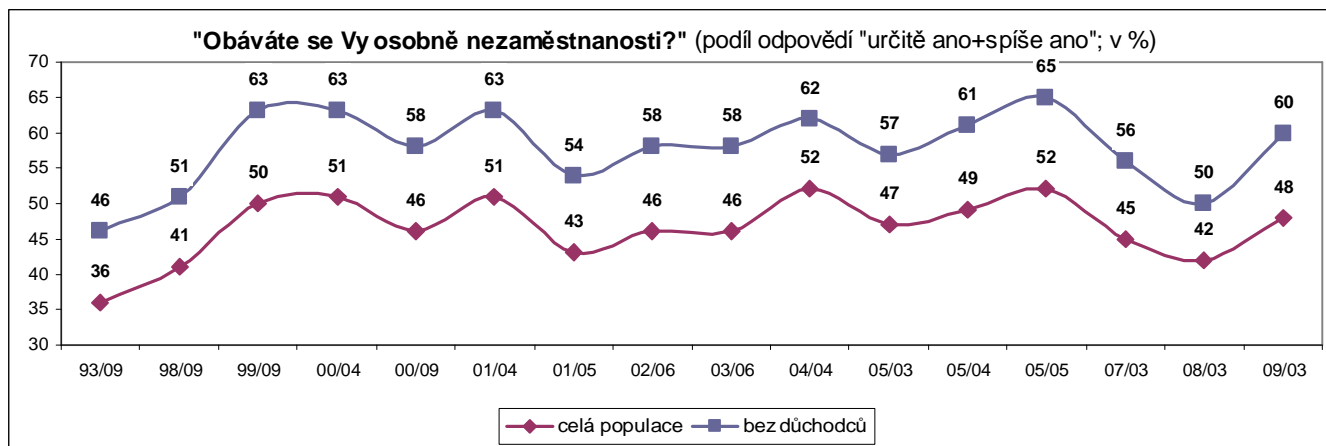
(Populace ČR bez důchodců)

Pramen: STEM, Trendy 2009/3, 922 respondentů

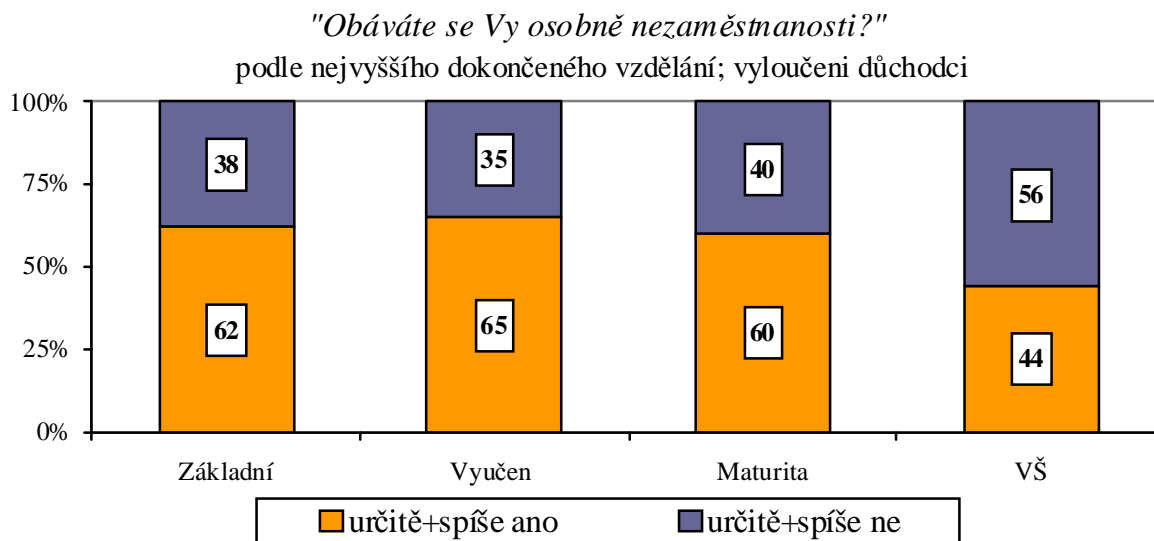
Při pohledu na dlouhodobý vývoj obav lidí z nezaměstnanosti se ukazuje několik vrcholů (přelom let 1999 – 2000, počátek roku 2001, duben 2004, květen 2005, březen 2009), kdy podíl lidí obávajících se ztráty zaměstnání byl bezmála dvoutřetinový. Vzestup obav z nezaměstnanosti šel vždy ruku v ruce s vysokou mírou nezaměstnanosti, která byla ve všech těchto obdobích na úrovni přibližně 9 % (nejčerstvější údaj míry nezaměstnanosti je 7,4 % - ke konci února 2009, čerpáno

z VŠPS ČSÚ). Období zvýšených obav ze ztráty zaměstnání střídají období „klidnější“, kdy se míra nezaměstnanosti dostává na nižší úroveň a podíl lidí pociťujících strach z nezaměstnanosti tvoří mírně více než polovinu populace. Mezi tato období patřil i loňský březen, kdy šlo - z hlediska dlouhodobého vývoje - o rekordně nízkou hodnotu (podobnou situaci šlo vysledovat ještě v 90. letech minulého století).

Pramen: STEM, Trendy 1993/9 - 2009/3

Rozdíly v obavách z nezaměstnanosti jsou dobře patrné u různých profesí: nezaměstnanosti se nejvíce obávají méně kvalifikovaní a manuálně pracující lidé (dělníci 72 %, provozní pracovníci 66 %), relativně nejméně obav mají odborní pracovníci (nezaměstnanosti se obává polovina z nich) či osoby samostatně výdělečně činné. Obavy z nezaměstnanosti významně souvisí s nejvyšším dokončeným vzděláním: zatímco z lidí vysokoškolsky vzdělaných se nezaměstnanosti obává necelá polovina (44 %), lidé se základním vzděláním nebo vyučením občané by se dali označit jako nezaměstnaností nejvíce ohrožené skupiny (nezaměstnanosti se obává více než 60 % z nich – blíže viz následující graf).

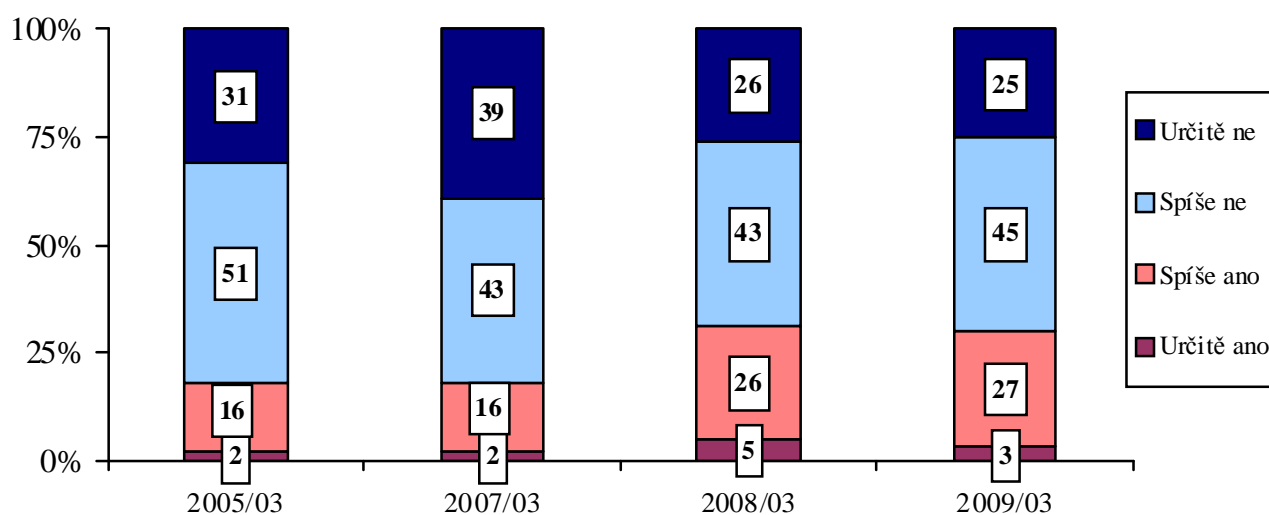

Pramen: STEM, Trendy 2009/3, 922 respondentů

Obavy ze ztráty zaměstnání mají stejné muži i ženy. Z hlediska věku se ukazuje, že nevyšší míru obav o ztrátu zaměstnání mají lidé ve věku 30 – 44 let (68 %), o něco méně se nezaměstnanosti obávají lidé starší 45 let (bez důchodců): 58 % a relativně nejméně nejmladší část populace do 29 let (52 %). Míra obav z nezaměstnanosti také výrazně souvisí s majetkovým zázemím lidí a s jejich politickou orientací (rozdíly mezi stoupenci levice a pravice odrážejí do jisté míry jejich sociální postavení - k levici se častěji hlásí hůře situovaní lidé apod.) Strach ze ztráty zaměstnání vyjadřují častěji lidé s horším materiálním standardem (81 % z nich) a levicově či středově smýšlející (shodně 66 % z nich).

Motivace pro hledání práce, resp. setrvání v zaměstnání je do jisté míry ovlivněna státním systémem sociálních podpor a dávek. O tom, že současný systém podpor spíše demotivuje nezaměstnané hledat si práci a zajistit si tak dostatečné příjmy výdělečnou činností, si v současné době myslí sedm občanů z deseti. Při pohledu na vývoj odpovědí v čase (od roku 2005, kdy byla tato otázka ve výzkumu položena poprvé) je ve výsledcích vidět významný zlom, který se udál mezi roky 2007 a 2008. Na jaře loňského roku jsme zaznamenali vyšší podíl lidí, kteří se současného systému podpor a sociálních dávek zastávali (i když jejich podíl nebyl zdaleka většinový). Letošní výsledky tento trend zatím potvrzují.

"Myslíte si, že současný systém podpor a sociálních dávek dobře motivuje lidi, aby se nevyhýbali práci a snažili se zajistit si dostatečné příjmy výdělečnou činností?"

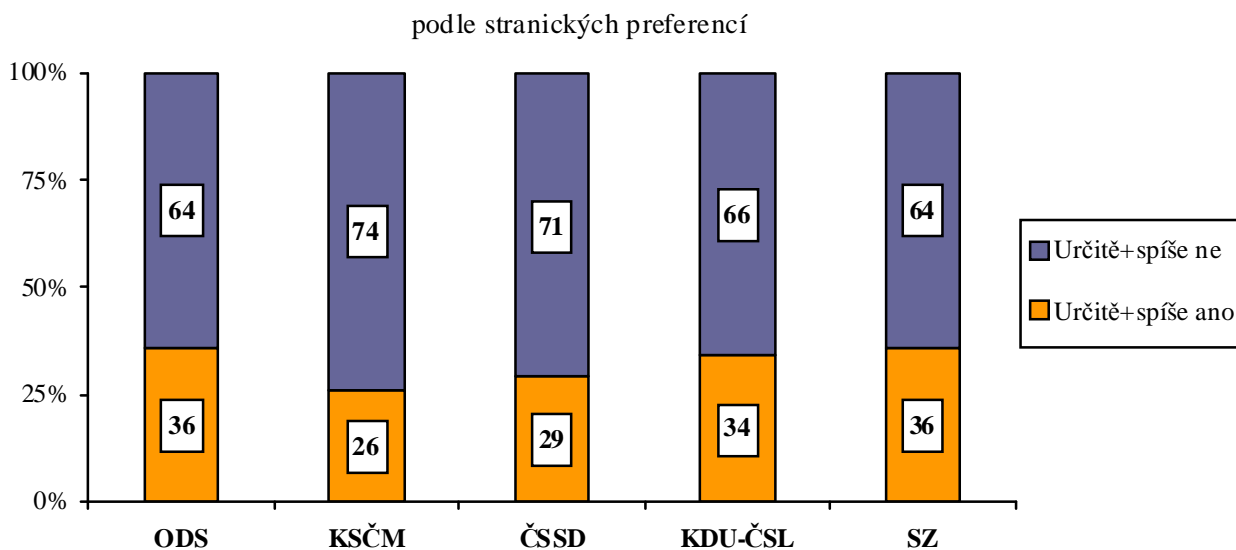

Pramen: STEM, Trendy 2005/03 - 2009/3

Tento názor je univerzální, zastávají ho ve stejné míře jak ženy, tak muži, různé věkové, vzdělanostní nebo sociální kategorie obyvatel. Žádné statisticky významné rozdíly se neprojevily ani mezi lidmi, kteří z nezaměstnanosti strach pociťují, a mezi těmi, kteří jsou si svým zaměstnáním jisti a obavy z nezaměstnanosti nemají.

Určité rozdíly ve vnímání současného systému státních sociálních dávek se projevují z hlediska stranických preferencí respondentů. Ve všech elektorátech je sice podíl lidí zastávajících názor, že nová pravidla systému podpor motivují lidi k práci, menšinový, současný systém podpor však relativně častěji podporují příznivci ODS (36 % kladných odpovědí), KDU-ČSL (34 % kladných odpovědí) a Strany zelených (36 % kladných odpovědí), v relativně menší míře mu motivační účinek přiznávají lidé sympatizující s KSČM (26 % kladných odpovědí) či ČSSD (29 % kladných odpovědí).

"Myslíte si, že současný systém podpor a sociálních dávek dobře motivuje lidi, aby se nevyhýbali práci a snažili se zajistit si dostatečné příjmy výdělečnou činností?"

Pramen: STEM, Trendy 2009/3, 1276 respondentů